

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XXIV. Tua.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

Vallis licitum fuisse, sed mandatum mulierum illicitum, ac proinde ipsis iniungendum esse, ut reuocent mandatum, alioquin denuntiandum quod Quinta vallis ad mandati eius obseruationem non teneatur.

SUMMARIUM.

1. Compromitti potest pro satisfactione iniuriæ in partem quæ iniuriam passa est, quod standum sit eius arbitrio.
2. Sub juramento generaliter antè præstito de stando alterius mandato, vel arbitrio, non comprehenduntur illicita.
3. Pater non potest exheredare prolem, nisi ex legitima causa, siue per leges expressa.
4. Facultas exheredandi trahit secum facultatem negandi alimenta non quidem naturalia, sed competentia.

NOT. I. Pro satisfactione iniuriæ compromitti potest in partem quæ iniuriam passa est, quod standum sit eius arbitrio, seu arbitramento; nam licet nemo in propria causa iudex esse possit, tamen qui tale arbitrium circa contractus, damnorum compensationes, aut satisfactiones pro iniuriis, secundum quod æquum videtur, pronuntiat, non sustinet partes iudicis, prout dixi in *Rubr. tit. de arbitr.* quamobrem mulier tale arbitramentum ex promisso dare potest, ut hinc apparet, tametsi arbitrium secundum formam iudicii pronuntiare nequit. *c. Dilecti. 4. de arbitr.*

NOT. II. Sub juramento generaliter antè edito, quod stare velis mandato, vel arbitrio alterius, non comprehenduntur illicita, seu quæ honestè obseruari non possunt, cuiusmodi erant ista, ut Pater filios ob causam non legitimam exheredaret, uxorem à se remoueret. Quare tale arbitrium, aut mandatum ipso iure irritum est, nullamque obligationem pariens, ut hinc & in *c. Veniens. 15. hoc. tit.*

Porrò utrùm compromissor, qui iurauit se staturum arbitrio, illud obseruare teneatur, tametsi manifestè iniquum sit, dummodo sine peccato seruari possit, de hoc dixi in *c. Per nos. de arbitr.*

NOT. III. Pater non potest exheredare filium, aut filiam, nisi ex causa legitima, siue per leges expressa; quare neque valet pactum, aut iuramentum sine causa, legibus expressa exheredandi filium, cum legitima portio sicut & alimenta necessaria omni iure filiis debeantur.

Causæ autem, ob quas Parens filium aut filiam exheredare potest, numerantur in authentica, ut cum de appellatione cognoscitur. *c. 3. & 4. collat. 8.* & numerantur hinc in gloss. *exheredari.* Videri potest *Bald. in authentica*, non licet. *Cod. de liberis præteritis.*

Ad extremum obiter hinc aduertendum, quod facultas exheredandi secum ferat facultatem alimenta negandi, ita ut ob quamcunque causam Pater filium, aut filiam exheredare potest, eidem etiam alimenta & consequenter dotem filia nubenti negare queat. Secundum gloss. receptam in *l. Si quis à liberis. 5. §. Si quis ex his. ff. de liberis agnoscendis. Joann. Andr. hinc. n. 14. Alexand. de neu. n. 21. Abb. hinc & commentatorem eius. n. 5.* Est tamen id intelligendum de alimentis competentibus, at verò alimenta necessaria ad vitam degendam Pater naturali iure filiis suis, quantumcunque ingratiss, aut immorigeris semper præstare tenetur ut docui. *l. 5. tract. ult. p. 3. c. 5. n. 8.* Reliqua quæ hoc loco DD. tradunt, pertinent ad *lib. 1. Decretalium, titulum, de arbitr.*

CAPITVLVM XXIV.

Tua.

PARAPHRASIS.

Duo Coniuges inuicem iurârunt, quod alter ab altero Coniugii debitum petere nunquam vellent; postea verò maritus pœnitens mulierem repetiuit, sed illa ad eum renuit, ut mallet ad Saracenos transire, quàm viro se dare. Super hoc consultus Innocent. III. mandat Archie-

chiepiscopo Taraconensi, vt Coniuges hos ad continentiam mutuo consensu fouendam hortetur, quòd si paruerint, tunc permittat eos seorsim commorari, alioquin mulierem per excommunicationis censuram compellat, vt ad virum reuertatur, & tanquam vxor cum eo vivat, quandoquidem temerarium, fuit eorum iuramentum, & vterque adulterium commisit.

SUMMARIUM.

1. Irritum est iuramentum duorum coniugum, si juratò sine iusta causa sibi invicem promittant, quòd vti matrimonio uolint.
2. E contra validum est & obligatorium si iuratum hoc pactum fiat causà pietatis & continentie.
3. Si mutuo consensu coniuges continentiam vouent, post votum tanquam frater & soror in eadem domo ac mensa conuiuere debent, modo honestè ac decenter id fieri queat.
4. Post mutuum votum si alter coniux adulterium committat, vel si vterque fornicatus sit, utroque petente, Episcopum matrimonium redintegrare posse affirmant aliqui.
5. Sed rectius negatur.

NOT. I. Si Coniuges temerè & sine iusta causa conueniant inter se, ac jurent, quòd matrimonio vsuri non sint, irrita est promissio & iuramentum. Ratio est, quia matrimonium institutum est ad Coniugii vsu, tum propter prolis generationem, tum propter fornicationem vitandam, vt colligitur ex *Apostolo. 1. ad Corinth. 7.*

NOT. II. Validum est & obligatorium mutuum pactum & iuramentum continentie, si à Coniugibus fiat causà pietatis & continentie, ita hic, & docet S. Augustinus Epistolâ 199. ad Ecditiam, & refertur à Gratiano. c. *Quod Deo. 33. q. 5. & dixi l. 5. tract. 10. p. 3. e. 7. n. 1.*

Sed dubitatur 1. Si mutuo consensu continentiam voueant Coniuges, vtrum

concessum ipsis sit separatim habitare in saculo?

Resp. Cum Turrecremata in *cit. c. quod Deo. Sanch. l. 9. de matr. d. 5. in fine & d. 37. n. 14.* id non esse eo modo concessum, vt mutua obsequia & dilectio inter ipsos refrigescat atque extingatur cum ea ex Sacramenti institutione, adeoque iure diuino requiratur, vt videre est apud eundem. *Sanch. l. 9. de matrimon. disp. 9.* quare Maritus & vxor post votum continentie, tanquam frater & Soror in eadem domo, ac mensa conuiuere debent, lectis ac cellulis separati, dummodò id honestè ac decenter fieri possit, quod dico propter ordinem Sacerdotalem & Episcopalem, nam sacerdotem præsertim Episcopum ad vitandam suspensionem & alia incommoda magis decebit, vt separatà domo Coniugem alat, eique prouideat, ac quatenus eius personam decet, charitatis officia exhibeat, sicuti legi potest apud S. Leonem. Epist. 92. ad Episcopum Narbonens. c. 3. in *Concil. Turonens. 2. Can. 13. & apud Gratianum. dist. 30. c. 11.*

Quamobrem quod de Coniugibus hec c. dicitur, si mutuo consensu coniuges continentiam vouerunt, permittendum esse, vt vnus sine alio commoretur, explicari debet, quòd non conuiuere debent tanquam maritus & vxor; non autem, quòd ita inter se separari debeant, vt mutua officia charitatis non præstent; id enim vel maximè in hac causa præstari debet secundum Ecclesie iudicium, vt separatio non fiat ex odio, vel auersione, neque ita, vt mutua charitati obstare possit.

Dubitatur 2. Si post editum mutuo consensu inter Coniuges Continentie votum, alter adulterium committat, vtrum volente innocente, vel si vterque coniux fornicatus sit, vtroque petente, Episcopus matrimonium redintegrare possit.

Ita affirmant aliqui apud *gloss. in cit. c. Quod Deo. verb. persevera. gloss. fin. 4. in c. Nosse. 3. 13. q. 1.* idque Abbas. *hic. n. 6.* existimat saltem tunc fieri posse, si coniux in periculo continentie versetur, quia sicuti Con-

Coniugi, inquit, non permittitur, ut Religionem ingrediatur, altero coniuge in sæculo manente & continentiam vouente, si is iuuenis sit, & in periculo incontinentiæ versari videatur. *c. Cum sis. 4. 6. Ad Apostolicam. 13. de conuers. conjugatorum.* Ita & permittendum non est, ut in tali statu coniuges voueant, ac permaneant in sæculo.

Sed contrarium rectè docent *hæc Alexand. de nouo. n. 10. Sanchez. l. 1. 9. de matrim. d. 37. n. 12.* quia licet fieri potuerit, ut imprudenter votum continentiam coniuges ediderint cum periculo eius non seruandi, tamen postquam votum ediderunt, eo obligati manent, & contra incontinentiam alia remedia adhibere tenentur, donec dispensationem super voto impetrent ab eo, qui potestate eâ præditus est, videlicet Papa. Ut docui *l. 4. tract. 4. 6. 8. n. 15.*

CAPITVLVM XXV.

Quemadmodum.

PARAPHRASIS.

Titius iurauit Caiæ, se eam ducturum, postea Caiæ cum alio fornicatur, debetne Titius eam ducere propter iuramentum. Respondet Innocent. III. Quod non: idque probat argumento ducto à maiore ad minus, si vir contrahens matrimonium cum Caiæ iurasset, quod ei ut uxori semper cohabitare veller, ac postea Caiæ adulterium committat, dimittere eam non prohibetur, ergò multo minus si nondum duxerat, sed ducturum se promisit mulierem, quæ postea fornicatur, ducere non tenebitur eam.

Ratio vtriusque partis hæc reddi debet, quia sicut in priori iuramento subintelligitur conditio, si contra legem coniugis mulier non peccet, ita etiam in posteriori iuramento conditio intelligi debet, si contra legem desponsationis mulier non peccet, quod verò argumentatio sit à

maiore ad minus, negatiuè concludens probat Pontifex ex Poëtæ versu:

Turpius eijcitur quàm non admittitur hospes.

Constat etiam maius esse vinculum matrimonii contracti, quàm non contracti, sed contrahendi; quare si mulier post contractum matrimonium fiat non tantum leprosa, sed paralytica, vel oculum, aut natum amittat, seu turpius quidpiam eï accidat, maritus eam deserere non potest, & tamen si tale quid inopinato mulieri post sponsalia etiam jurata eueniat, à sponsalibus recedere potest sponsus.

S V M M A R I V M.

1. A mutuo pacto resistere licet, altero prius fidem violante, qui insuper etiam accusari potest de violato pacto.
2. Sponsalia de futuro etiam jurata gravi stuperveniente mutatione solui possunt.
3. Lenior causa sufficit ad dissolutionem sponsalium, quàm ad diuortium inter coniuges instituumdum.
4. Iuramentum temerarium est, si vir juratò promittat uxori, quod eam nolis accusare de illo crimine committendo.
5. Si vir iurasset, quod uxorem de adulterij crimine nollet accusare, tutius ager propter iuramenti religionem, denuntiando adulteram Ecclesiæ, non ad diuortium, sed ad poenitentiam agendam.
6. Potest, qui iurauit criminisum de crimine se non accusaturum, (& vir uxorem de adulterio) saluo iuramento eum etiam denuntiare Pralato ad emendationem; licet absolutè vir contra uxorem lapsam in adulterium, agere possit.

NOTANDVM I. A contractu, seu pacto reciproco potest aliquis resilire, si alter fidem violet, imò qui contra pacem mutuo fœdere stabilitam aliquid egit, eò quod ab altero prius violatum sit, is potest insuper accusare illum, tanquam qui fœdus prius violauit; ipse autem propriè loquendo,